

Slovenska
univerza

ZA TRETJE
ŽIVLJENJSKO
OBDOBJE

Širimo obzorja. Združujemo ljudi.

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJSKI PROGRAM FINANCIRANJA EVROPSKE UNIJE
Evropska socialna unija

ANALIZA ZA UGOTAVLJANJE POTENCIALA MEDGENERACIJSKEGA UČENJA V NVO

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Maša Bizovičar, Karina Sirk

Ljubljana, september 2015

Kazalo vsebine

1. UVOD	3
2. ANALIZA	4
3. ZAKLJUČKI	14
4. VIRI IN LITERATURA	16

1. UVOD

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje že zadnjih 32 let razvija izobraževanje starejših v Sloveniji z željo, da vrne kulturo v izobraževanje, da boljša življenje starejših na temelju izobraževanja in kulture ter da krepí družbeni položaj starejših. Danes imamo številne ponudnike tovrstnega izobraževanja, čeprav geografsko še zmeraj slabo distribuirane. Mlajše generacije so pri starših in starih starših, ki prihajajo na UTŽO, dobile zgled za svojo starost, pa tudi željo po znanju, takšnem, ki razlaga življenje, rešuje probleme. Željo po tistem znanju, ki ga ni moč dobiti v formalnem izobraževanju!

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje povezuje 51 univerz za tretje življenjsko obdobje. Organizacije v mreži so se v okviru evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti v letu 2012 začele bolj načrtno in organizirano medgeneracijsko povezovati. Z obeleževanjem leta 2012 je Evropska unija želela spodbujati uresničenje starosti prijazne Evrope na temeljih vizije družbe vseh starosti, pri čemer je bil poudarek tako na aktivnem staranju, medgeneracijskem sodelovanju in tkanju vezi med različnimi generacijami. V naslednjih letih so v mreži potekali posveti in razmišljanja za razvijanje medgeneracijskih centrov, kjer naj bi se starejši in mladi učili o generacijah in njihovih značilnostih ter njihovem pomenu, kjer naj bi nastajali novi izobraževalni in izrazno umetniški ter kulturni programi, ki bi generacije povezali med seboj in z lokalno skupnostjo. **Postavila pa so se vprašanja, kakšne vsebine in metode so najbolj primerne za tovrstno učenje, kako lahko najbolj izkoristimo tako potencial mladih kot potencial starejših, njihovo izkustveno znanje in čas. To so vprašanja, na katera poskušamo odgovoriti v nadaljevanju, ko predstavljamo pogloblitve rezultate analize o potencialu razvijanja medgeneracijskega učenja v NVO.** Zanimalo nas je, kako razmišljajo organizacije in posamezniki ter kakšne so njihove izkušnje, ali v medgeneracijskem sodelovanju in učenju vidijo potencial ter ali bi ga bili pripravljeni izvajati in obiskovati.

Poglaviten namen analize je oblikovanje konkretnega modela medgeneracijskega sodelovanja, ki bo omogočal kontinuirane oblike medgeneracijskega prenosa znanja in bo primeren za implementacijo v NVO mreže. Verjamemo, da lahko učenje starejših v NVO z medgeneracijskim povezovanjem pridobi nove pozitivne učinke, dodatno motivacijo, radost, smisel in družbeno koristnost. Smiselnost razvijanja tovrstnega povezovanja podkrepi tudi evropska kohezijska politika za programsko obdobje 2014-2020, ki podobno kot že v preteklosti, povsem izpušča izobraževanje starejših. Le-to se v nacionalnih in evropskih dokumentih omenja zgolj kot priložnost podaljšanega zaposlovanja starejše populacije.

Namen analize je podati splošne smernice in model medgeneracijskega učenja, ki bo učinkovit za organizacije, ki se povezujejo v mrežo.

2. ANALIZA

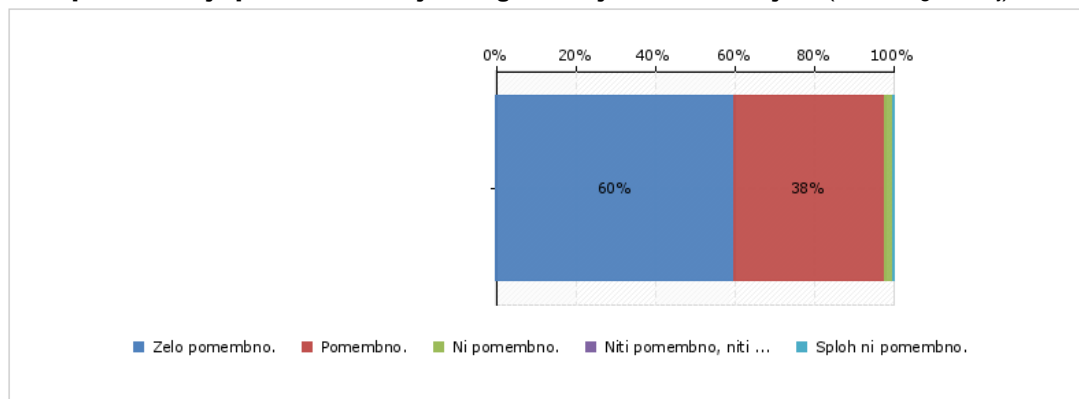
V analizi za ugotavljanje potenciala za medgeneracijsko učenje smo uporabili kombinacijo metod. Podatke smo zbirali s pomočjo dveh anketnih vprašalnikov, vprašalnika za člane oziroma uporabnike ter za organizacije, predvsem NVO, ki izvajajo izobraževanje starejših ali se dotikajo področja dela z mladimi. Vprašanja smo razdelili v tri vsebinska poglavja - splošno o medgeneracijskem sodelovanju, motivacija za medgeneracijsko sodelovanje in izkušnje z medgeneracijskim učenjem. Na anketna vprašalnika je odgovorilo 1041 posameznikov ter 95 organizacij. Analizo smo dopolnili s kvalitativnimi podatki, ki smo jih pridobili na treh delavnicah in vodenih diskusijskih skupinah v sklopu medgeneracijskih srečanj, ki so potekala od februarja do maja letos.

V nadaljevanju povzemamo splošne ugotovitve analize.

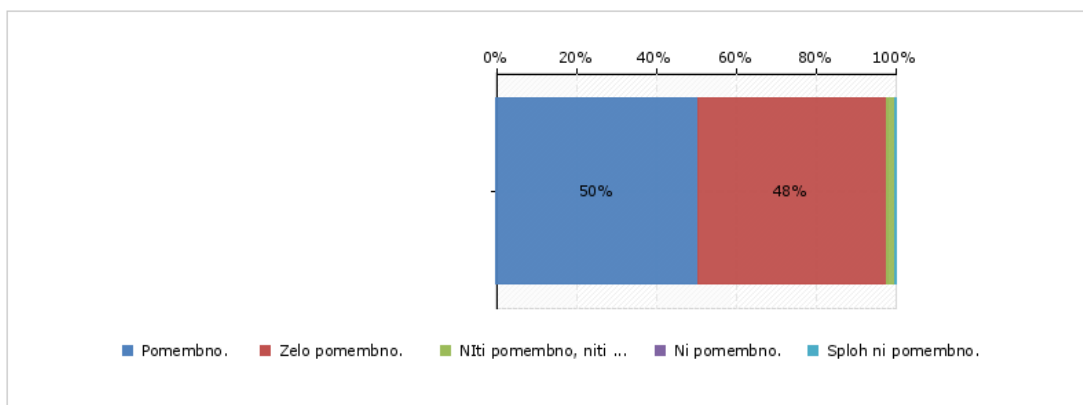
2.1 Splošno o medgeneracijskem sodelovanju

Rezultati vprašalnikov kažejo na izjemno pozitiven odnos vprašanih do medgeneracijskega sodelovanja in učenja. Skoraj polovica anketiranih posameznikov (48% posameznikov) in 60% organizacij je odgovorila, da je medgeneracijsko sodelovanje zelo pomembno in polovica posameznikov ter 38% organizacij, da je pomembno.

Kako pomembno je po vašem mnenju medgeneracijsko sodelovanje? (n = 95 organizacij)

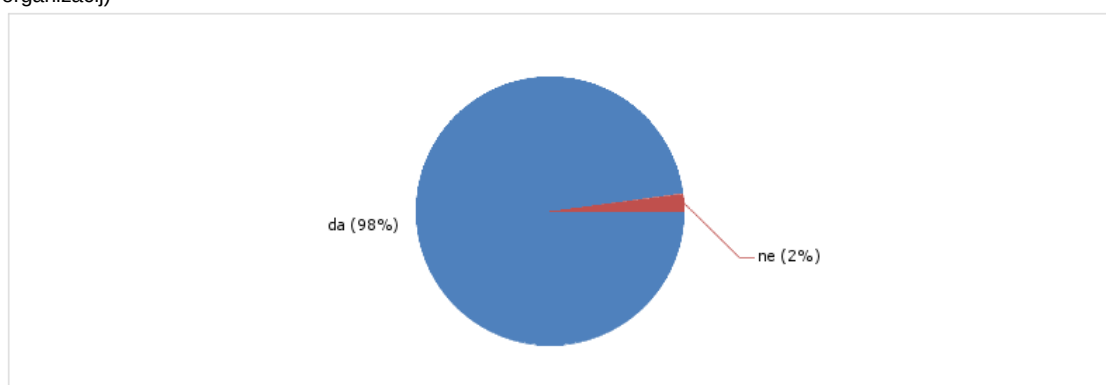
Kako pomembno je po vašem mnenju medgeneracijsko sodelovanje? (n = 1041 uporabnikov)

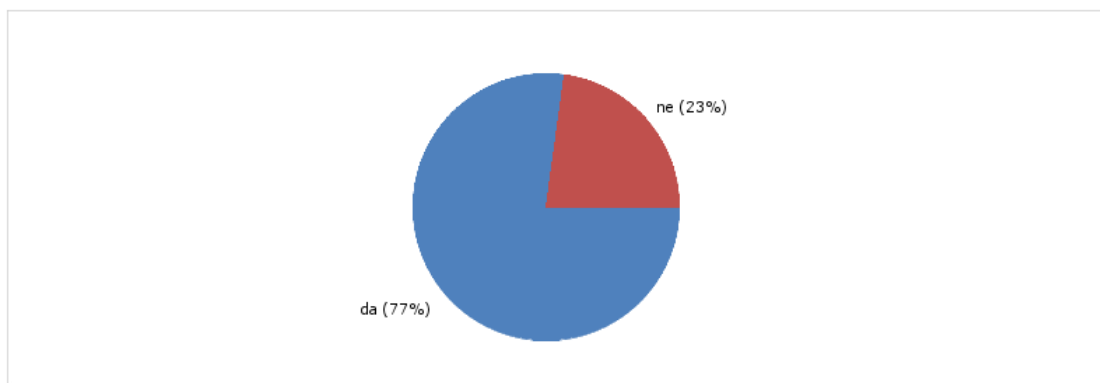
V večini se vprašani strinjajo ali popolnoma strinjajo s tem, da medgeneracijsko učenje večja stopnjo solidarnosti in povezanosti med generacijami, da se mladi lahko od starejših marsikaj naučijo in obratno. Nekoliko nižji je odstotek tistih (41% organizacij), ki se popolnoma strinja s tem, da ima medgeneracijsko učenje v Sloveniji potencial za razvoj. Vprašani pa se v večini ne strinjajo oziroma se niti ne strinjajo, niti se strinjajo s tem, da starejši in mlajši težko sodelujejo, ker so si preveč različni.

Tudi pri vprašanju o interesu za vključevanje v medgeneracijske dejavnosti je kar 98% organizacij odgovorilo, da je med njihovimi uporabniki interes za medgeneracijsko povezovanje in kar v 77% organizacij so že potekali medgeneracijski programi.

Ali menite, da je med uporabniki vaše organizacije interes za medgeneracijsko dejavnost? (n = 95 organizacij)

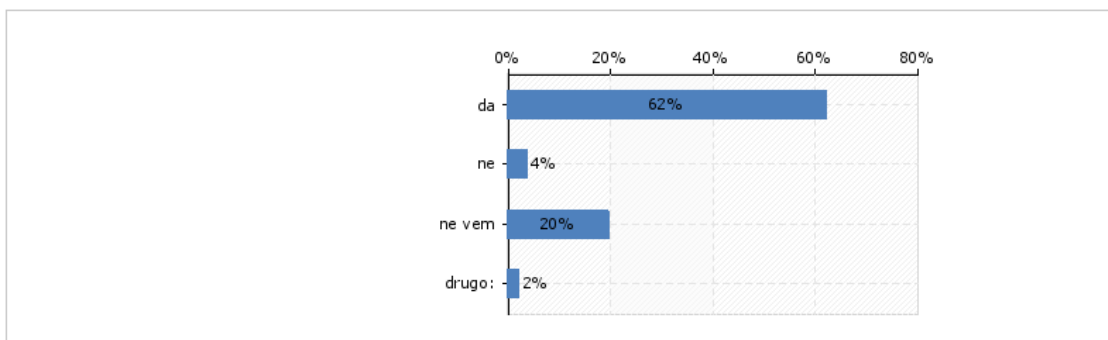

Ali v okviru vaše organizacije že izvajate kakršnokoli medgeneracijsko dejavnost? (n = 83 organizacij)

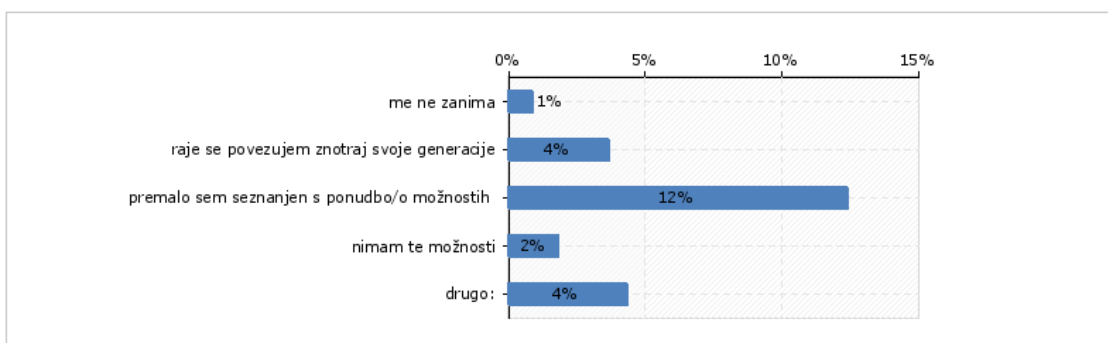

Namero po vključitvi v medgeneracijsko učenje lahko beležimo pri 62% posameznikov, ki so odgovorili, da bi se vključili in 20% ki jih ne ve, če bi se vključili. Kot poglavitni razlog ne-vključitve v medgeneracijsko sodelovanje je 12% posameznikov odgovorilo, da so premalo seznanjeni s ponudbo.

Ali bi se vključili v program medgeneracijskega učenja? (n = 1041 uporabnikov)

Prosimo označite razloge, zakaj se NE bi vključili v medgeneracijsko učenje. (n = 1041 uporabnikov)

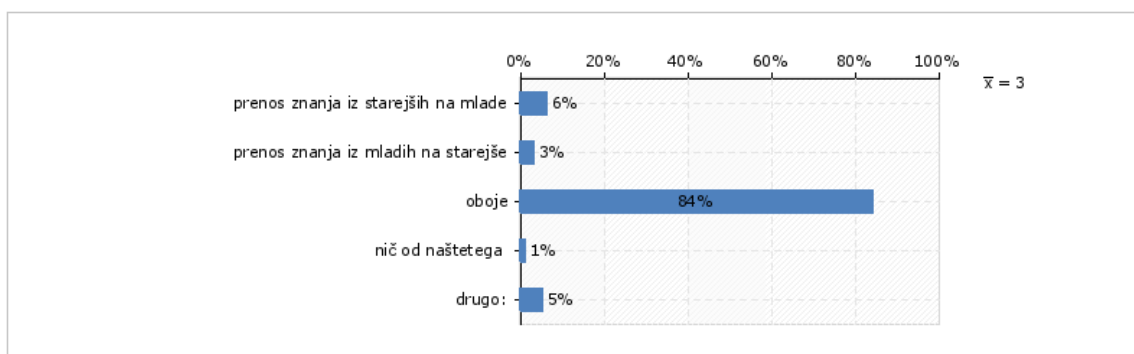

Večina vprašanih se strinja, da udeleženci z medgeneracijskim sodelovanjem pridobivajo znanje (58%) in se soočajo s stereotipi in predsodki o drugih generacijah (46%), večina se popolnoma strinja, da na ta način širijo svoj socialni krog (53%) in bolje razumejo druge generacije (53%).

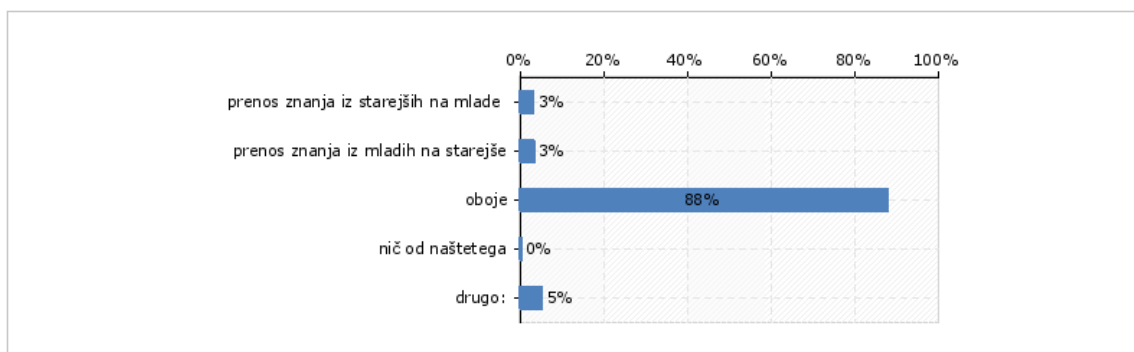
2.2 Ali bi znanje prejeli ali predajali?

Velika večina anketiranih (88% posameznikov in 84% organizacij) je mnenja, da je pri medgeneracijskem sodelovanju pomemben prenos znanja tako iz starejših na mlade kot iz mladih na starejše.

Kaj se vam zdi najbolj pomembno pri medgeneracijskem sodelovanju? (n = 95 organizacij)

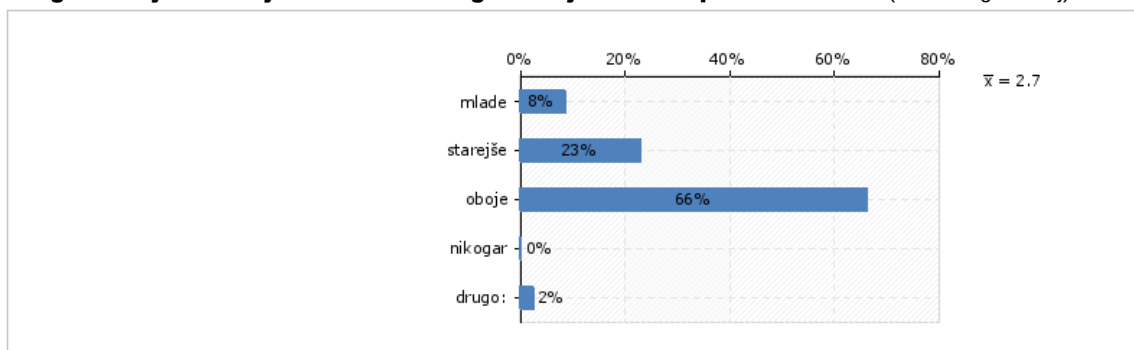

Kaj se vam zdi najbolj pomembno pri medgeneracijskem sodelovanju? (n = 1041 uporabnikov)

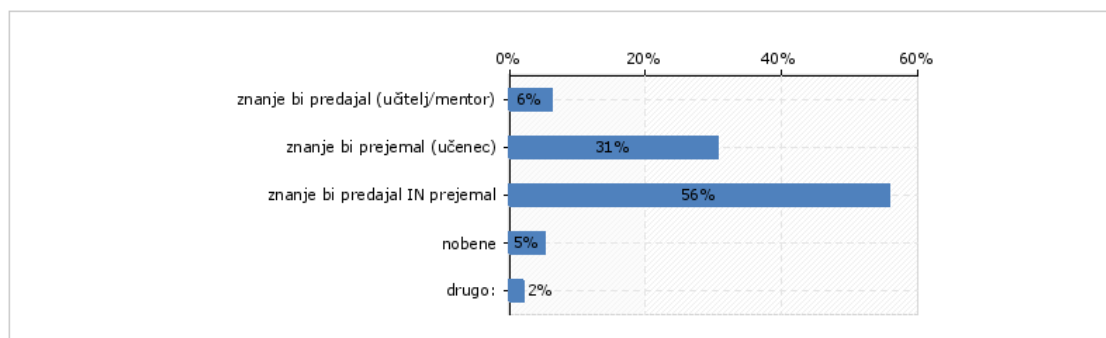
Večina organizacij (66%) je mnenja, da je medgeneracijsko učenje zanimivo za starejše in mlajše, le 23% organizacij meni, da je zanimivo samo za starejše in 8% zgolj za mlade.

Medgeneracijsko učenje bi bilo v vaši organizaciji zanimivo predvsem za ... (n = 83 organizacij)

Več kot polovica posameznikov (56%) bi znanje predajala in prejemala, 31% bi znanje zgolj prejemali in le 6% bi znanje zgolj predajali.

Katero vlogo bi prevzeli v medgeneracijskem učenju? (n = 907 uporabnikov)

3. Področja medgeneracijskega sodelovanja

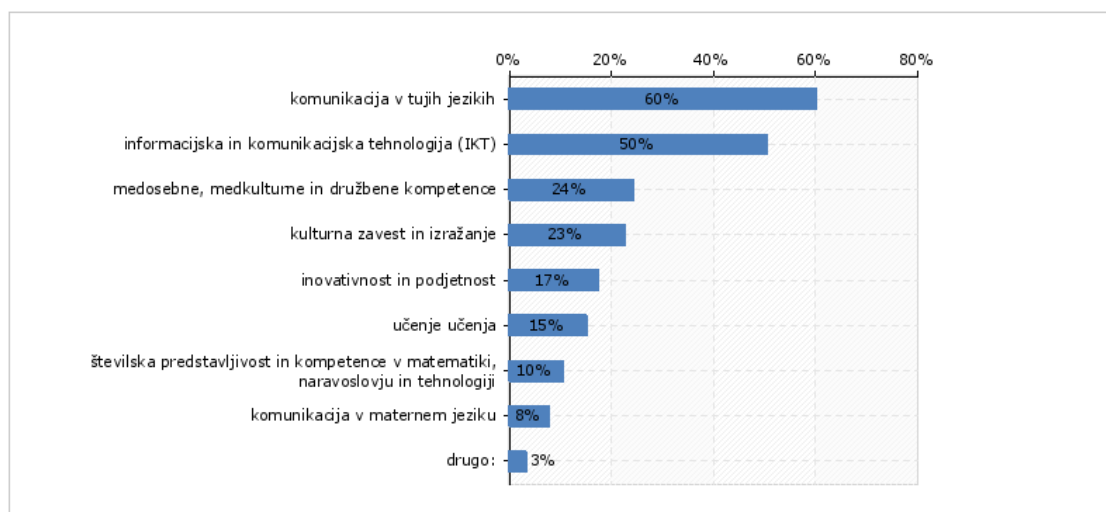
O širšem pomenu različnih področij medgeneracijskega sodelovanja in interesu zanje so razmišljale organizacije, ko so za zelo pomembna področja medgeneracijskega sodelovanja ocenile socialo in skrb za druge (54%), komunikacijske veščine in medosebne odnose (53%) ter IKT (51%). Največji delež posameznikov je v istem vprašanju odgovarjal, da bi verjetno medgeneracijsko sodelovali na področju sociale in skrbi za druge (48%), komunikacijskih veščin in medosebnih odnosov (45%), prostočasnih aktivnosti ter druženja (45%) in učenja tujih jezikov 44%) ter področja kulture in umetnosti (44%).

2.4 Področja ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje

Naslednji odgovori so podali še nekoliko natančnejši vpogled v vsebine medgeneracijskega učenja. Vprašani so odgovarjali na področju katerih kompetenc bi potrebovali dodatno znanje in ali bi bili svoje znanje in izkušnje pripravljeni predajati naprej. Večina vprašanih je odgovorila, da bi dodatno znanje in izkušnje potrebovali s področja komunikacij v tujih jezikih (60%) in IKT (50%). Najbolj uspešno bi večina vprašanih predajala znanje s področja komunikacij v materinem jeziku (28%) in medosebne, medkulturne in družbene kompetence (24%).

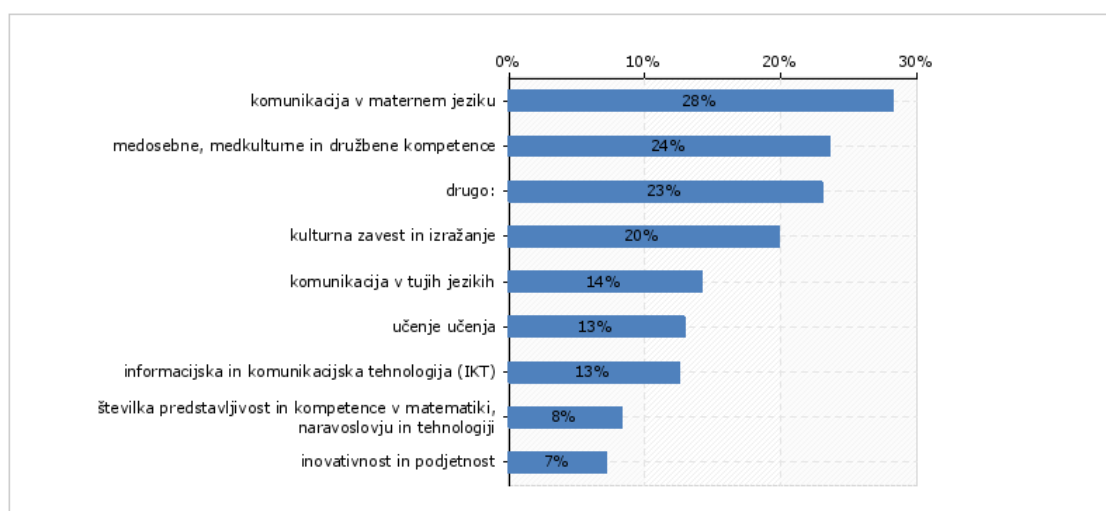
Na področju katerih kompetenc bi potrebovali dodatno znanje in spretnosti? (n = 907 uporabnikov)

Možnih je več odgovorov

Na področju katerih kompetenc bi bili pripravljeni predajati svoje znanje in izkušnje? (n = 907)

Možnih je več odgovorov

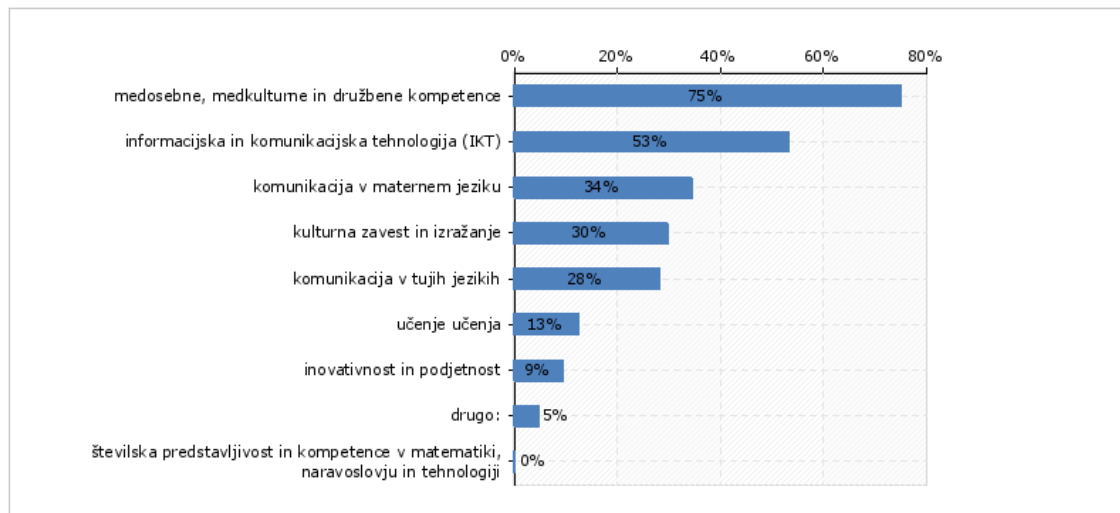

Ključna kompetenca IKT vključuje digitalno pismenost, varno in kritično uporabo informacijske tehnologije ter znanje za uporabo računalnikov, za iskanje, ocenjevanje, shranjevanje, proizvodnjo, predstavitev in izmenjavo informacij ter za sporazumevanje in sodelovanje v skupnih omrežjih po internetu. Medosebne, medkulturne in družbene kompetence so socialne in državljanske kompetence, ki posameznike usposabljaajo za učinkovito in konstruktivno sodelovanje v socialnem in poklicnem življenju in zlasti v vse bolj raznovrstnih družbah ter za reševanje morebitnih sporov. Državljska kompetenca posameznike usposablja za polno udeležbo v državljanskem življenju na podlagi socialnih in političnih konceptov in struktur ter zaveze za dejavno in demokratično udeležbo.

64 organizacij, ki medgeneracijsko učenje že izvaja, v največji meri krepi medosebne, medkulturne in družbene kompetence (75%), kompetence s področja IKT (53%) in komunikacij v materinem jeziku (34%).

Katere kompetence krepite z medgeneracijskim učenjem? (n = 64 organizacij)

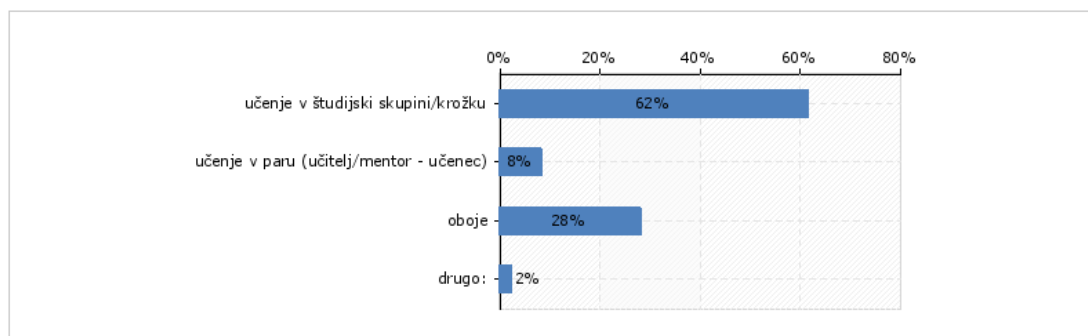
Možnih je več odgovorov

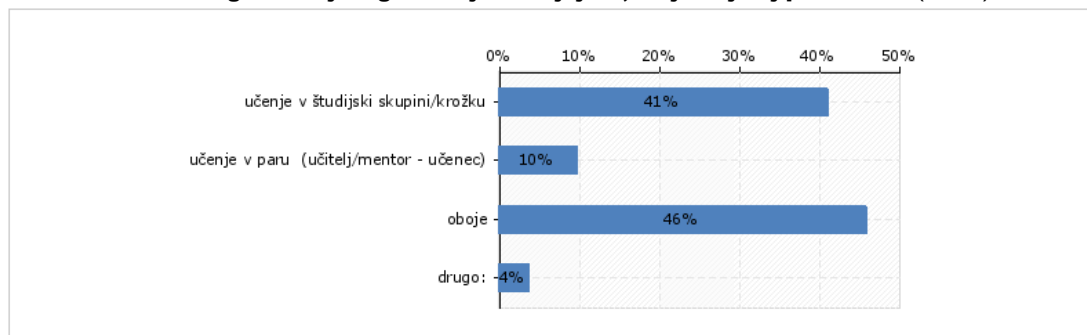
2.3 Oblika in trajanje medgeneracijskega učenja

Večina vprašanih (62%) bi se najraje učila z drugo generacijo v študijski skupini ali krožku, medtem ko večina organizacij (46%) odgovarja, da je najbolj primerna oblika medgeneracijskega učenja tako študijska skupina kot učenje v paru. Verjetno je razlog za tako visok delež pri posameznikih v prid študijske skupine ali krožka, ker je to najbolj pogosta metoda učenja na UTŽO.

V kakšno obliko medgeneracijskega učenja bi se najraje vključili? (n = 907 uporabnikov)

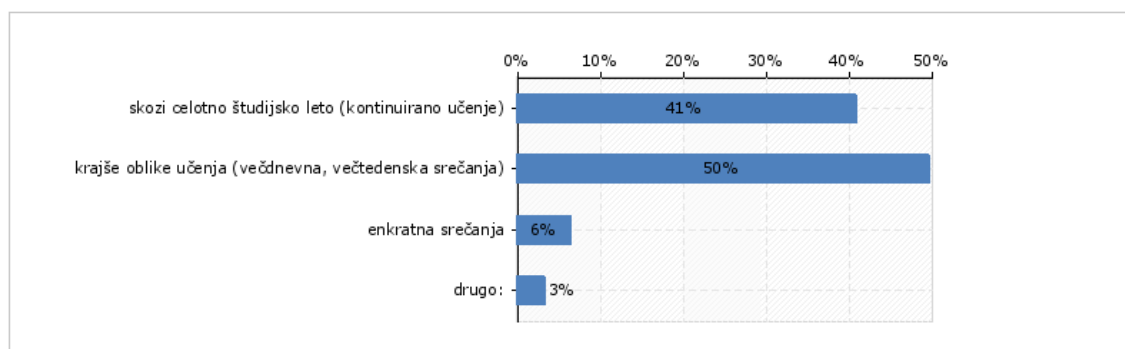

Kakšna oblika medgeneracijskega učenja ocenjujete, da je najbolj primerna? (n = 83)

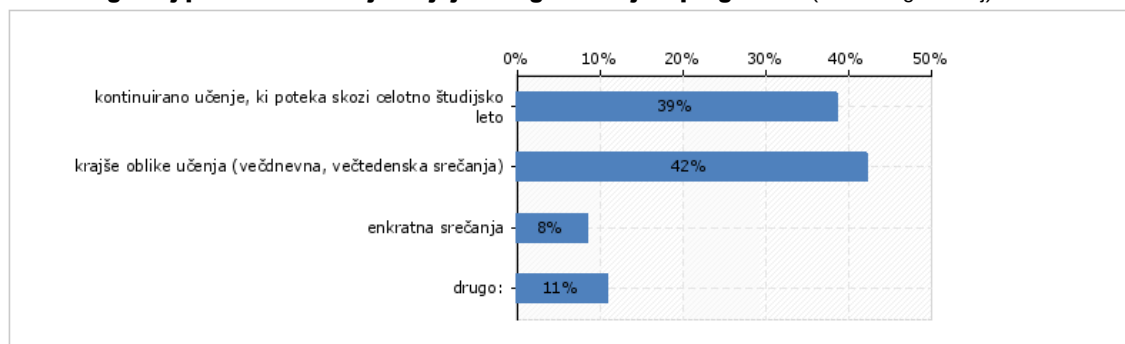

Največ vprašanih (50%) bi se vključilo v večdnevna ali večtedenska srečanja. Podobnega mnenja so tudi organizacije, ki v 42% menijo, da je to najbolj primerna dolžina trajanja učenja, sledi ji s 41% učenje skozi celotno študijsko leto.

V kako dolge programe medgeneracijskega učenja bi se vključili? (n = 907 uporabnikov)

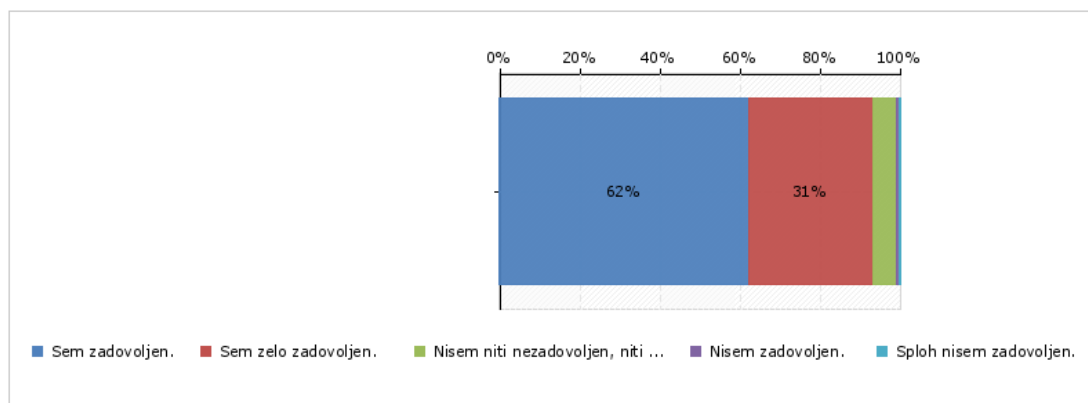
Kako dolgo naj po vašem mnenju trajajo medgeneracijski programi? (n = 83 organizacij)

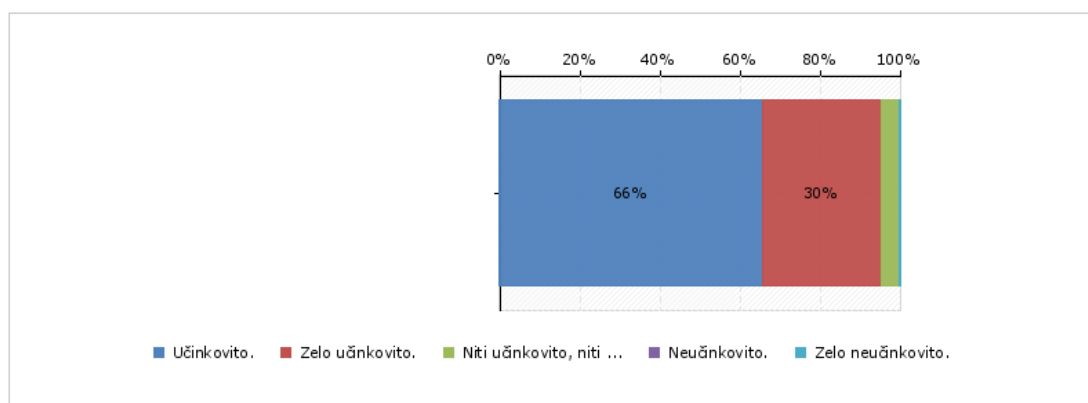
2.3 Izkušnje

Nekaj manj kot polovica vprašanih (41%) je medgeneracijske programe že obiskovala. S svojo izkušnjo je zadovoljnih 62% vprašanih in zelo zadovoljnih 31% vprašanih. Tudi pri organizacijah so odgovori podobni, 66% je ocenilo, da je bilo medgeneracijsko učenje učinkovito in da je doseglo cilje, 30% pa je ocenilo, da je bilo zelo učinkovito.

Kako bi ocenili vašo izkušnjo z medgeneracijskim sodelovanjem? (n = 352)

Kako ocenjujete učinkovitost izvedenega medgeneracijskega učenja? (n = 64 organizacij)

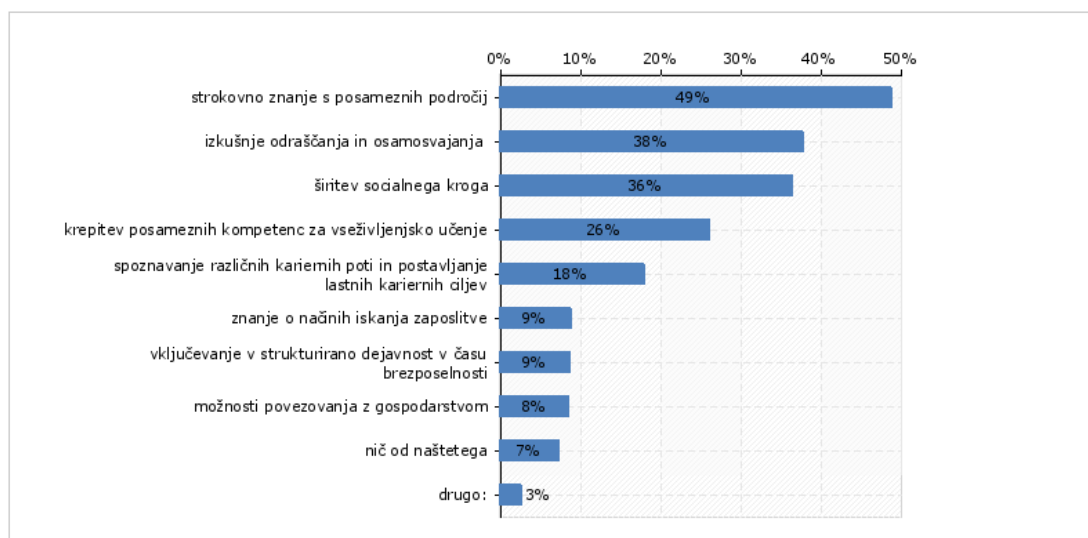

3 Potencial za medgeneracijsko učenje

Večina vprašanih je mnenja, da pri medgeneracijskem učenju starejši lahko mladim ponudijo strokovno znanje s posameznih področij (49%), izkušnje odraščanja in osamosvajanja (38%) in širitev socialnega kroga (36%).

Pri medgeneracijskem učenju mladi potrebujemo/starejši lahko ponudimo ... (n = 907 uporabnikov)

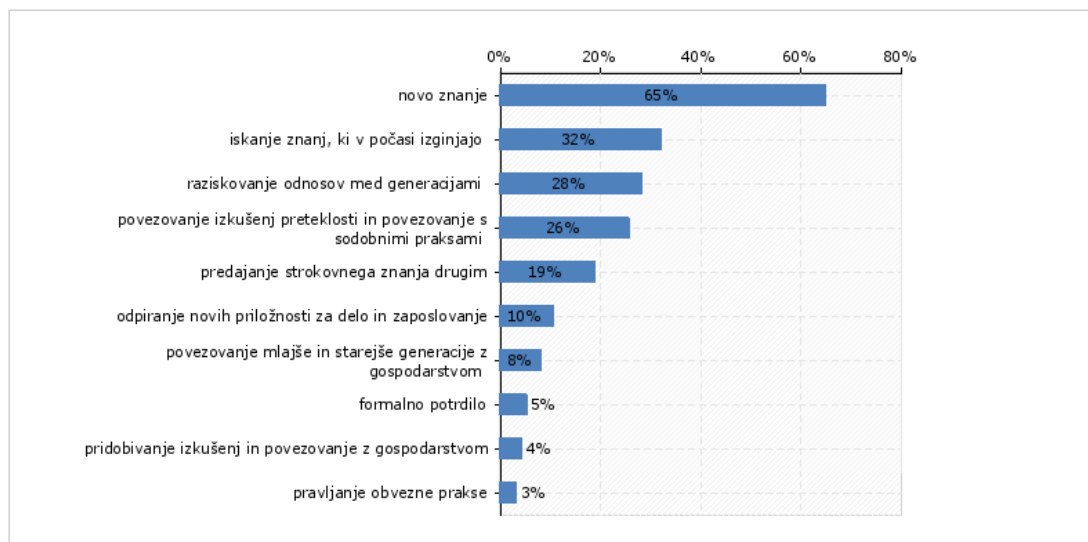
Možnih je več odgovorov

Poglavitna motivacija za medgeneracijsko povezovanje je za vprašane pridobivanje novega znanja (65%), iskanje znanj, ki počasi izginjajo (32%), raziskovanje odnosov med generacijami (28%) ter povezovanje izkušenj preteklosti in povezovanje s sodobnimi praksami (26%).

Kaj bi vas dodatno motiviralo za vključitev v medgeneracijsko učenje? (n = 907 uporabnikov)

Možnih je več odgovorov

Kljub vnaprejšnjim pomislekom marsikoga, kako pridobiti mlade, nas je presenetil tudi odgovor 52-ih organizacij, ki ocenjujejo, da bi se mladi vključevali v medgeneracijsko učenje. Na potencial kaže tudi odgovor 51-ih organizacij (54%), ki so ocenile, da so med njimi upokojeni starejši strokovnjaki, ki bi bili svoje znanje in izkušnje pripravljeni prenašati na mlade.

4 ZAKLJUČKI

Analiza podatkov, ki smo jih zbrali z vprašalnikoma ter diskusijskimi skupinami na medgeneracijskih dogodkih, je pokazala izjemen interes med organizacijami in posamezniki za vključevanje v medgeneracijske dejavnosti. Kar 93 anketiranih organizacij (98%) je mnenja, da je med njihovimi uporabniki interes za tovrstno povezovanje, v 77% organizacijah so že potekali medgeneracijski programi in 647 (62%) vprašanih je odgovorilo, da bi se želeli vključiti v medgeneracijsko učenje.

Velika večina anketiranih je mnenja, da je pri medgeneracijskem sodelovanju pomemben prenos znanja tako iz starejših na mlade kot iz mladih na starejše. Več kot polovica vprašanih (56%) bi bila znanje pripravljena predajati in ga želela prejemati. Prav gotovo odgovori kažejo na to, da vprašani smatrajo medgeneracijsko učenje kot vzajemen proces, v katerem daješ in prejemaš in proces v katerem sta mentor in učitelj izmenjujoči se vlogi. Odgovori kažejo na veliko mero motivacije za učenje, predvsem starejše populacije vključene v mrežo Slovenska UTŽO. Tudi na vprašanje, kaj bi anketirance najbolj motiviralo za medgeneracijsko povezovanje, je večina odgovorila pridobivanje novega znanja in raziskovanje odnosov med generacijami.

Analiza za najbolj ustrezno obliko medgeneracijskega sodelovanja izpostavlja krajše oblike učenja v študijski skupini ali krožku. Večina vprašanih (62%) bi se želela, podobno kot to poteka na UTŽO, učiti v skupini in se za razliko od prakse na UTŽO, ne bi vključevala v programe medgeneracijskega učenja, ki potekajo kontinuirano skozi celotno študijsko leto. Predvidevamo večdnevna ali večtedenska srečanja, na različne izbrane tematike. Za polovico vprašanih, ki je medgeneracijski program že obiskovala, je bila dejavnost plačljiva in za polovico brezplačna. Preseneča nas odgovor polovice vprašanih, da bi bili za medgeneracijsko učenje pripravljeni *mogoče* plačati.

Večina vprašanih je odgovorila, da bi dodatno znanje in izkušnje potrebovali s področja komunikacije v tujih jezikih (60%) in IKT (50%) ter bi najbolj uspešno predajali znanje s področja sporazumevanja v materinem jeziku (28%) in socialne in državljanske kompetence (24%). Glede na različne odgovore lahko povzamemo, da so v ospredju zanimanja pri medgeneracijskem učenju naslednje kompetence za vseživljenjsko učenje: kompetence s področja IKT, socialne in državljanske kompetence ter komunikacija v materinem in tujih jezikih.

Večina vprašanih je mnenja, da starejši lahko mladim ponudijo strokovno znanje s posameznih področij (49% vprašanih posameznikov), izkušnje odraščanja in osamosvajanja (38%) in širitev socialnega kroga (36%). Na potencial tovrstnega povezovanja kažejo tudi odgovori 51-ih organizacij (54%), ki so ocenile, da so med njimi upokojeni starejši strokovnjaki, ki bi bili svoje znanje in izkušnje pripravljeni prenašati na mlade. zavedamo potenciala, ki ga imajo naši starejši študenti, predvsem strokovnega znanja s področij, na katerih so delovali še v času poklicne aktivnosti. Ob pogovorih s predstavniki različnih generacij se je pojavljalo vprašanje, kako mlade motivirati za tovrstno učenje. Pozitivno nas je presenetil mnenje 52-ih organizacij, ki ocenjujejo, da bi se mladi vključevali v medgeneracijsko učenje.

Analiza je potrdila in še dodatno okrepila mnenje, da je potrebno populaciji, ki jo povezuje Slovenska UTŽO, ponuditi ustrezne organizacijske oblike medgeneracijskega povezovanja in učenja in izkoristiti potencial starejših.

V prihodnosti želimo vzpostaviti konkreten model medgeneracijskega učenja, ki bi ga lahko aplicirali na celotno mrežo Slovenske UTŽO in tako ponudili možnost za sistemsko medgeneracijsko sodelovanje in učenje po celotnem območju mreže. Sistemski pristop bi omogočil tudi ohranjanje kakovosti ponujene storitve, sprotno spremljanje stanja ter morebitno spremembo programov glede na odzive uporabnikov.

Verjamemo, da je zastavljeno mogoče izpeljati v stabilnem okolju, ob stalni animaciji in stalnih dejavnostih, »medgeneracijskih praksah«, ki jih UTŽO lahko ponudijo in razvijajo. Za razvoj kvalitetnih in trajnostnih modelov pa so potrebni ustrezni viri financiranja.

Slovenska UTŽO je nastala s skupnim delom, medgeneracijskim sodelovanjem mladih študentov andragogike, srednje starih strokovnjakov in najstarejših, strokovnjakov in študentov UTŽO, zato verjamemo, da bo prav tako steklo tudi načrtovanje medgeneracijskih aktivnosti v prihodnje.

5 VIRI IN LITERATURA

- Hozjan, Tanja. 2010. *Aktualne dejavnosti na področju medgeneracijskega sodelovanja v Sloveniji*. Andragoška spoznanja: L. 16, Št. 4. Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- *Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje. Evropski Referenčni Okvir*. Priloga Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta dne 18. decembra 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje, ki je bilo objavljeno v Uradnem listu Evropske unije 30. decembra 2006/L394.)